

ВІДГУК
опонента Сокурєнко Олєни Анатолїївни
на дисертацію Марусєвича Дмитра Олєксандровича
«Адміністративно-правове регулювання соціального захисту
полїцейських», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Вивчення змісту дисертації та наукових праць Марусєвича Дмитра Олєксандровича дає підстави зробити висновок про актуальність обраної теми, достатній ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень та висновків, що виносяться на захист, їх практичну значущість, а також про глибокий аналіз питань, пов'язаних із адміністративно-правовим регулюванням соціального захисту поліцейських.

Обрана дисертантом тема для дослідження є дійсно актуальною і торкається широкого кола питань адміністративного права. У Конституції України встановлено, що Україна є демократичною, соціальною, правовою державою (ст. 1); людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3); держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у правоохоронних органах, а також членів їхніх сімей (ч. 5 ст. 17).

Основний Закон містить як загальні гарантії здійснення прав людини, так і безпосередні гарантії здійснення права громадян на соціальний захист. Служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень (ч. 1 ст. 59 Закону «Про Національну поліцію» (2015)).

З метою забезпечення виконання повноважень, покладених на поліцію, ст. 62 Закону передбачено гарантії професійної діяльності поліцейського; зокрема, держава гарантує поліцейському право на отримання соціального і правового захисту, передбаченого Законом та іншими нормативно-правовими актами.

В усьому світі на соціальний захист співробітників правоохоронних органів звертають особливу увагу, адже їхня професійна діяльність досить часто пов'язана з неабиякою небезпекою та високим рівнем ризику. Питання визначення повного переліку заходів соціального захисту працівників поліції в Україні поки що лишається відкритим. Черговим приводом для міркувань у цьому напрямі стало прийняття Верховною Радою України Закону України від 02.07.2015 № 580 «Про Національну поліцію», який істотно змінив правове регулювання діяльності Національної поліції України та статус поліцейських, запровадив нові правові інститути, кардинально переорієнтував філософію щодо цивілізованої мети і завдань правоохоронної діяльності.

У той же час, проблеми соціального захисту особи в сучасній демократичній європейській державі мають вагоме значення та передбачають удосконалення відповідного правового механізму реалізації соціальних прав громадян різних категорій. Попри це, у контексті створення правових та організаційних засобів соціального захисту різних категорій громадян існує значна кількість проблемних питань, які держава нездатна вирішити повною мірою. Дослідження проблематики соціального забезпечення держави по відношенню до деяких категорій працівників свідчить про наявність певного кризового стану в економіці та суспільстві. Відтак, з урахуванням відсутності лівової частки бюджетних асигнувань, один із ключових органів з охорони правопорядку в державі, а також законних прав та інтересів громадян – Національна поліція України, не одержує належного фінансування для забезпечення соціального захисту своїх працівників. Водночас поліцейські посідають чільне місце з-поміж суб'єктів, які на сьогодні потребують соціального захисту, що зумовлено специфікою покладених на них завдань і функцій. Порівняно із попереднім Законом України «Про міліцію» (1990), соціальні гарантії працівників поліції у новому Законі значно розширені. Особливо звертають на себе увагу розміри компенсацій у випадку втрати працездатності або смерті працівників поліції. Загальна соціальна орієнтованість прийнятого Закону полягає в належному та європейському рівні забезпечення трудових і соціальних прав працівників поліції з огляду на їх особливий статус державних службовців.

Однак, на сьогодні бракує комплексного дослідження, присвяченого адміністративно-правовому регулюванню соціального захисту поліцейських, характеристиці його структури, ефективності механізму правового регулювання цієї сфери, практиці впровадження позитивного зарубіжного досвіду, що в комплексі спрямоване на вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліцейських.

Аналіз законодавства, наукових джерел, статистичних матеріалів, правозастосовчої практики дає підстави стверджувати, що на сучасному етапі дослідження та вирішення проблематики адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліцейських потребує якісно нових підходів до розуміння цього виду діяльності. Вказані обставини свідчать про актуальність обраної теми дисертації, її теоретичну та практичну значимість. Саме на вирішення цього завдання і спрямоване дане дисертаційне дослідження, що свідчить про його підвищену актуальність, науково-теоретичну і практичну цінність.

Наукова новизна отриманих дисертантом результатів визначається тим, що запропонована наукова робота є одним з перших монографічних досліджень в умовах функціонування Національної поліції, у якій на підставі аналізу норм чинного законодавства України й наукових поглядів учених визначено сутність та особливості адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліцейських, а також окреслено шляхи вдосконалення законодавства в цій сфері. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Вона також визначається сучасною постановкою задач, виявленням та дослідженням нових ідей та тенденцій розвитку відносин, що виникають у сфері формування та реалізації державної соціальної політики.

Аналіз рецензованої дисертації дозволяє стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досягнув визначеної мети та дав відповіді на поставлені завдання. При цьому сформульовані висновки та пропозиції є достатньо аргументовані та оригінальні, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці.

Автор сформулював поняття соціального захисту поліцейських, а також запропоновано класифікувати його види за такими критеріями: 1) залежно від

суб'єктних ознак соціального захисту поліцейського: а) поліцейських, які перебувають на службі; б) пенсіонерів та інвалідів органів Національної поліції та органів внутрішніх справ; в) членів сім'ї поліцейського; 2) залежно від виду страхового випадку страхування поліцейського: а) тимчасова втрата працездатності; б) пенсійне страхування; в) загибель (смерть) поліцейського під час виконання службових обов'язків; г) інвалідність; 3) залежно від форм соціального захисту: а) загальні; б) додаткові.

У свою чергу, поняття державної політики у сфері соціального захисту поліцейських, запропонував визначати як цілеспрямовану, організовану діяльність суб'єктів публічної адміністрації, що в процесі реалізації своїх повноважень шляхом застосування комплексу управлінських, правових, економічних, соціальних заходів сприяє розробленню короткострокових та довгострокових програм соціального захисту поліцейських з метою захисту їхніх прав і законних інтересів відповідно до умов несення служби, статусу особи та членів їхніх сімей під час проходження служби та після її закінчення.

Виокремлені головні напрями соціального захисту поліцейських: розроблення комплексу правових, соціальних, економічних, організаційних заходів, спрямованих на забезпечення дотримання юридичних гарантій захисту конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних потреб поліцейських; створення умов, що дозволяють поліцейським професійно й ефективно виконувати свої службові обов'язки, зокрема нормування робочого часу, відпустки, матеріальне й медичне забезпечення тощо; забезпечення стабільних умов оплати праці та захист їх від негативних економічних коливань, зниження рівня добробуту населення та підвищення рівня безробіття населення; грошове забезпечення поліцейських; медичне забезпечення поліцейських, зокрема безоплатне медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ, санаторно-курортне лікування та оздоровлення поліцейських і членів їхніх сімей, проходження медико-психологічної реабілітації; сприяння в забезпеченні житлом на умовах фінансового лізингу, надання пільг і компенсацій витрат, пов'язаних з наймом житла чи його утриманням, зокрема на енергетичні ресурси, паливно-мастильні матеріали, засоби телекомунікаційного зв'язку; забезпечення своєчасності й повноти грошових виплат у разі настання обставин та умов, визначених законодавством України,

зокрема в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського; пенсійне забезпечення поліцейських і виплата одноразової грошової допомоги після звільнення їх зі служби в поліції; створення сприятливого психологічного клімату в професійному середовищі; захист прав і законних інтересів працівників поліції, зокрема шляхом утворення професійних об'єднань та професійних спілок; соціальний захист членів сім'ї поліцейського.

Визначено поняття принципів соціального захисту поліцейських і запропоновано їх детальну класифікацію з урахуванням особливостей служби в поліції. Виокремлено такі принципи: загальні (верховенства права; дотримання прав і свобод людини; законності; відкритості та прозорості; нейтральності; безперервності; справедливості; пріоритетності міжнародних стандартів соціального захисту порівняно зі стандартами, встановленими національним законодавством; рівності; гуманізму; збереження суті права людини на соціальний захист; декларативності); галузеві (комплексності та системності; адресності; адаптивності; індивідуальної визначеності; обґрунтованості; конкретизації); інституційні (відповідальності суб'єкта гарантування соціального захисту; диференціації; добросовісності й неупередженості; обов'язковості страхування життя і здоров'я поліцейських; пропорційності виду соціального захисту тим умовам та підставам, що передбачають застосування певного заходу; пріоритетності соціального захисту осіб, що забезпечують охорону прав і свобод людини, протидію злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку; кровної спорідненості соціального захисту; довіри поліцейського до держави).

Запропоновано власну класифікацію соціальних гарантій, що слугують об'єктом адміністративно-правових відносин у сфері соціального захисту поліцейських, які включають: соціальні гарантії економічного характеру; соціальні гарантії реалізації права на відпочинок; соціальні гарантії поліцейських у зв'язку з виконанням ними службових повноважень; соціальні гарантії у сфері медичного забезпечення; соціальні гарантії щодо забезпечення житлом; соціальні гарантії у сфері пенсійного забезпечення; додаткові соціальні гарантії для членів сім'ї поліцейського.

Визначено сутність державної політики у сфері соціального захисту поліцейських, яка становить цілеспрямовану, організовану діяльність суб'єктів

публічної адміністрації, що в процесі реалізації своїх повноважень шляхом застосування комплексу управлінських, правових, економічних, соціальних заходів сприяє розробленню коротко- та довгострокових програм соціального захисту поліцейських з метою захисту їхніх прав і законних інтересів відповідно до умов несення служби, статусу особи та членів їхніх сімей під час проходження служби та після її закінчення. Сформульовано мету державної політики у сфері соціального захисту поліцейських та пріоритетні напрями її розвитку.

Досліджено механізм соціального захисту поліцейських, зокрема визначено його як сукупність адміністративно-правових норм і засобів, організаційних форм та методів, які впливають на суспільні відносини, що пов'язані із фінансовим, матеріальним, соціальним і побутовим забезпеченням необхідних умов для реалізації поліцейськими своїх прав та обов'язків, а також захисту прав, свобод та інтересів членів їхніх сімей.

Виокремлено основні завдання механізму соціального захисту поліцейських та його структурні елементи, до яких належать: норми адміністративного права, що встановлюють соціальні гарантії для поліцейських і членів їхніх сімей, адміністративно-правові відносини й акти реалізації заходів соціального захисту поліцейських.

Розглянуто особливості нормативно-правового регулювання соціального захисту поліцейських та обґрунтовано необхідність внесення змін до низки законодавчих і підзаконних актів, що сприятиме вдосконаленню правового регулювання таких питань, як: визначення страхового стажу в разі тимчасової непрацездатності поліцейських; відповідність грошового забезпечення поліцейських, а також посадових окладів розміру прожиткового мінімуму; виплата доплат за роботу поліцейських у нічний час; обмеження впливу місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування на реалізацію гарантій професійної діяльності поліцейського; забезпечення прав поліцейських на звернення про надання необхідної медичної допомоги; посилення захисту соціальних прав та інтересів поліцейських, які беруть участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки й оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській

областях; визначення максимальних розмірів пенсійного забезпечення поліцейських.

Сформульовано авторську позицію щодо поняття адміністративних правовідносин у сфері соціального захисту поліцейських, які запропоновано розглядати як врегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини, що виникають у сфері соціального захисту на підставі визначених законодавством юридичних фактів, коли одним з учасників є публічна адміністрація, а іншим – поліцейський або член його сім'ї.

В рукописі запропоновано власну класифікацію соціальних гарантій, що слугують об'єктом адміністративно-правових відносин у сфері соціального захисту поліцейських, які охоплюють: соціальні гарантії економічного характеру; соціальні гарантії реалізації права на відпочинок; соціальні гарантії поліцейських у зв'язку з виконанням ними службових повноважень; соціальні гарантії у сфері медичного забезпечення; соціальні гарантії щодо забезпечення житлом; соціальні гарантії у сфері пенсійного забезпечення; додаткові соціальні гарантії для членів сім'ї поліцейського.

Досліджено досвід іноземних держав стосовно реалізації заходів із соціального забезпечення поліцейських, на підставі чого запропоновано внести зміни до законодавства щодо посилення соціальних гарантій для поліцейських, які звільнились зі служби, а потім працевлаштувались на іншу роботу.

Розглянуто питання ефективності таких видів соціального захисту поліцейських, як підвищення заробітної плати, компенсація за найм житла, а також фінансовий лізинг на придбання власного житла. Запропоновано внести низку змін до нормативно-правових актів, що має позитивно вплинути на ефективність реалізації заходів соціального захисту поліцейських. Обґрунтовано необхідність удосконалення системи грошового забезпечення поліцейських, порядку компенсації поліцейському за найм житла в разі проходження (несення) служби не за місцем його проживання, а також окремих норм у сфері забезпечення поліцейських житлом на умовах фінансового лізингу.

Досить цікавим та таким, що відповідає вимогам сьогодення, узагальнений досвід іноземних держав щодо реалізації заходів із соціального забезпечення поліцейських, зокрема таких як Сполучені Штати Америки,

Німеччина, Польща, Велика Британія, Чехія, Грузія тощо. На підставі проведеного аналізу запропоновано внести зміни до Закону України «Про Національну поліцію» щодо посилення соціальних гарантій для поліцейських, які звільнилися зі служби, а потім працевлаштувались на іншу роботу. Запропоновано зараховувати поліцейському, який працевлаштувався протягом року з дня звільнення зі служби, період працевлаштування в період служби під час призначення пенсії, що впливає з трудового законодавства.

Необхідно відмітити, що дисертант, по-перше, не просто акцентує увагу на існуванні зазначених проблеми, а обґрунтовує досить цікаві пропозиції щодо її подолання; по-друге, визначає недоліки та переваги відразу кількох альтернативних варіантів вирішення даного питання; по-третє, формулює власний погляд на дану проблему, який має комплексний характер, а його обґрунтування доповнюється в кожному розділі дисертації. По-четверте, формулює конкретні пропозиції щодо необхідності внесення змін до низки нормативно-правових актів з метою практичної реалізації зроблених ним висновків.

Таким чином, з урахуванням зазначеного можна стверджувати, що новизна дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і у запропонованому розв'язанні конкретних питань.

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних та зарубіжних вчених, комплексним аналізом чинного законодавства, а також проектів нормативно-правових актів, що стосуються тематики дослідження.

У першу чергу, з позитивного боку слід відмітити надзвичайно чітко та правильно визначення автором роботи об'єкта та предмета дослідження, що, на жаль, сьогодні не часто зустрічається в наукових роботах такого рівня. У свою чергу, правильне розуміння об'єкта та предмета дослідження дозволило автору зробити свою наукову ідею цілісною, обґрунтованою та донести до наукової громадськості власні ідеї та пропозиції, а також уникнути формалізму і зробити дисертацію реальним внеском в науку адміністративного права.

Методологічну основу дисертації становить сукупність загальнофілософських, загальнонаукових і спеціальних методів пізнання.

Використання законів формальної логіки й таких логічних методів, як аналіз і синтез, індукція та дедукція, дало змогу чітко визначити структуру дисертації, окреслити предмет та об'єкт дослідження, розкрити структуру адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліцейських.

Дане наукове дослідження містить глибокий аналіз досягнень науковців, які вивчали теоретичні та практичні питання порушені в науковому дослідженні: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. І. Безпалова, Ю. П. Битяк, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, Р. А. Калюжний, І. О. Кириченко, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, О. В. Кривенко, О. В. Кузьменко, І. М. Неклонський, Н. Р. Нижник, І. Д. Пастух, О. Г. Стрельченко, Ю. С. Шемшученко, Х. П. Ярмакі та інші. Як видно з аналізу цього переліку, під час дослідження автор спирався не лише на праці вчених-адміністративістів, але також враховував досягнення та напрацювання фахівців з теорії держави і права, філософії, психології та інших галузевих юридичних наук. Більше того, в дисертації вивчена та проаналізована періодична література, присвячена даній проблематиці, що свідчить про спробу синтезувати поряд з загальноприйнятими поняттями новітні підходи до удосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліцейських.

Суттєвою є також емпірична база проведеного дослідження, яку становлять систематизовані дані загальнодержавної та відомчої статистичної звітності щодо адміністративно-правового забезпечення соціального захисту поліцейських за 2015–2019 роки; акти адміністративного законодавства України та деяких зарубіжних країн; узагальнена практика й аналітичні матеріали Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції, Міністерства юстиції України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

Наукова та практична значущість отриманих результатів підтверджена відповідними актами впровадження та полягає в тому, що сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції спрямовані на подальше вдосконалення законодавства в сфері діяльності Міністерства внутрішніх справ загалом і діяльності Національної поліції України зокрема, розвиток науки адміністративного права й використовуються:

– науково-дослідній сфері – як основа для подальших теоретико-правових досліджень, присвячених проблемним аспектам адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліцейських; освітньому процесі – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Поліцейська діяльність», «Управління Національною поліцією», «Робота з персоналом в органах Національної поліції», «Публічна служба», «Адміністративне право», а також розроблення науково-методичних програм для підготовки поліцейських; практичній діяльності – з метою підвищення ефективності й результативності діяльності щодо соціального захисту; процесі правотворчості – під час розроблення нових нормативно-правових актів і вдосконалення чинного законодавства, яке визначає правові засади адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліцейських. З позитивного боку слід відмітити той факт, що практична значимість результатів дослідження підтверджена відповідними актами, які містяться у додатках.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації достатньо повно викладені в анотації та наукових публікаціях. Анотація містить стислий опис основних положень і результатів дослідження і повністю відображає зміст дисертації. Дисертацію, анотацію та наукові публікації оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в десяти наукових публікаціях, серед яких чотири статі – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, одна стаття – у науковому періодичному виданні іншої держави (Словацька Республіка), п'ять статей – у збірниках наукових доповідей, оприлюднених на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях.

Оформлення дисертації Д. О. Марусевича відповідає тим вимогам, які висуваються до такого роду робіт. Зокрема, слід відмітити, що структурно дослідження побудовано логічно, розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою.

Вибрана структура дисертації дозволила автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань які стосуються організації та діяльності соціального захисту поліцейських. При розбитті розділів основного тексту на

підрозділи автором дотримані правила пропорційності, непересіченості, взаємовиключення і неперервності. Автор послідовно виклав матеріал, в основному правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам, а всі висновки та рекомендації, зроблені автором, об'єднані провідною ідеєю – підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліцейських.

В цілому дисертаційне дослідження виконане на належному рівні.

Разом з тим, аналіз дисертації та автореферату дисертації дає підстави зробити наступні **зауваження та рекомендації**:

По-перше, дисертанту варто було більше уваги приділити документальному оформленню зроблених ним висновків. Зокрема це стосується обґрунтованих ним пропозицій щодо необхідності внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів. Практична значимість проведеного дослідження значно підвищилась, якби автор розробив конкретні пропозиції з даних питань та оформив їх у вигляді проекту про внесення змін до конкретних правових актів.

У висновках, як того вимагає МОН України, бажано чітко викласти рекомендації щодо їх використання, порівняти їх з результатами вітчизняних та зарубіжних праць, обґрунтувавши їх достовірність

По-друге, в усьому світі на соціальний захист співробітників правоохоронних органів звертають особливу увагу, адже їхня професійна діяльність досить часто пов'язана з неабиякою небезпекою та високим рівнем ризику, а у зв'язку із стрімким поширенням у світі захворювання, викликаного новим типом коронавірусу COVID-19, дане питання є нагальним та актуальним.

По-третє, під час публічного захисту потребують роз'яснення результати вивчення механізму публічного адміністрування соціального захисту населення (с. 91–93 дисертації), як системи взаємопов'язаних елементів, які забезпечують взаємоузгодження та координацію діяльності уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, що спрямована на встановлення та забезпечення правових і соціальних гарантій, які сприяють реалізації конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб населення.

По-четверте, в роботі зауважено, що важливе значення, з метою захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів поліцейських, відіграють професійні спілки (с. 164), у зв'язку з чим необхідно більш детально розглянути їх завдання та функції у поліцейських органах зарубіжних країн.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що наведені вище критичні зауваження та рекомендації стосуються дискусійних питань, певної неповноти та непослідовності розгляду окремих питань теми дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові положення, які являють нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання і сприяють підвищенню ефективності адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліцейських.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно, з використанням останніх досягнень науки адміністративного права. Усі сформовані в ньому положення й висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора, таким чином наукова і практична цінність дисертації є повністю обґрунтованою та доведеною. Дисертаційна робота виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском до теорії адміністративного права. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою, кваліфікаційною, науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Таким чином, за своєю актуальністю, рівнем наукового вирішення досліджених проблем, практичним значенням отриманих висновків та пропозицій, їх науковою обґрунтованістю і достовірністю наукове дослідження Марусевича Дмитра Олександровича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пп. 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

Відповідно, Марусевич Дмитро Олександрович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Опонент:

**доцент кафедри галузевого права
та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського
державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка,
кандидата юридичних наук, доцент**

Олена СОКУРЕНКО

Підпис засвідчую:

**Проректор з наукової роботи,
доктор філологічних наук, професор**

Сергій МИХИДА